

הידושו של מקרא

פרשת ואתחנן

שביד הקב"ה להראותה גם בלא להכנס. וגם מכך דלא הסתפק משה בלראותה מעבר לירדן משמע דלא רק לראותה היה תשוקתו, והראיה, שהגם שנתן לו לראותה היה צריך הקב"ה לומר לו אל תוסף דבר אלי, וממילא למה בתחילה ביקש רק לראותה.

עוד צריך ביאור מהו ההדגש בדברי הקב"ה למשה וראה 'בעיניך', וכי יש ראייה שאינה בעין, ולמאי בעינן לומר דיראה הדבר בעיניו. עוד צריך ביאור מהו הלשון שאמר הקב"ה למשה 'רב לך' אל תוסף, דלמה לא די לומר לו אל תוסף דבר אלי.

ועיין באור החיים הק' שביאר דלכך התחנן משה בעת ההוא דווקא, היינו בעת שנגזר על כל דור המדבר שלא יכנסו לארץ, וכוונתו לומר שלא על עצמו לבד התפלל לביטול הגזירה, אלא התפלל על כל הדור ההוא, לבל יחשבו שרק לעצמו הוא דואג ומתחנן. ועל אף שעיקר התפילה היה על עצמו כפי שכתוב כאן אעברה נא ואראה, מ"מ היה זה בשביל לבקש על כולם, דרצה לבטל השובעה על עצמו ומכך לבטל לכל הדור ההוא, ומדין נדר שהותר מקצתו הותר כולו, וזהו דאמר הכתוב 'לאמר' היינו להתפלל על עצמו כדי לאמר בזה להתיר כל הנדר.

ועל דרך זה יבואר גם ביאור רש"י הק' על הא דאמר הכתוב בעת ההוא, והגם דבאופן

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר: ה' אלוקים אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה וגו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וכו' (ג, כג - כה). בפסוקים אלו צריך ביאור בכמה עניינים, בתחילה יש לבאר מה העניין של משה לכתוב בתורה מה דהתחנן להכנס לארץ, דמה בא משה ללמד לישראל בזה, דאיזה לימוד ילמדו מכך ישראל, דזה ודאי דלא לחינם אמר להם כל זאת, דהרי לא נכתב בתורה שום דבר לחינם.

עוד צריך ביאור מה רצה משה לומר בזה שהיה הדבר בעת ההוא, דלמאי נפק"מ באיזה זמן היה הדבר, ועיין בכמה מפרשים שכבר דנו בקושיא זו. עוד צריך ביאור מה רצה משה לומר בזה שאמר להקב"ה אתה החילות להראות את עבדך וגו', וכי משום דהראה לו כל זאת מוכרח הוא ליתן לו ליכנס לארץ, דמה עניין זה לזה כלל.

עוד קשה למה ביקש משה להכנס לארץ רק כדי לראותה, וכי בלראותה לבד היה מסתפק, ולזה לבד היה תשוקתו להכנס לארץ, הרי בודאי היה לו תשוקה לקיים מצוות התלויות בארץ וכדומה, וממילא למה דווקא על לראותה ביקש.

ועוד קשה דא"כ למה לא חשש שיאמר לו הקב"ה כמו שבאמת ענהו דיתן לו לראותה מעבר לירדן, וכי לא ידע משה

חידושו

ואתחנן

של מקרא

שונה מן הנ"ל ביאר, דביאר רש"י דהיה זה אחר מלחמת סיחון ועוג ודימה לעצמו שמא הותר הנדר, וביאר בשפתי חכמים דהיות וראה משה שלגבי ארץ סיחון ועוג שנעשו חלק מארץ ישראל נתן לו הקב"ה לכובשו ולחלקו לשבטי גד וראובן וחצי שבט המנשה, חשב דבזה הותר הנדר במקצתו וממילא יוכל להתיר כולו, ולכך התחנן גם על כניסתו לארץ.

ולפי הנ"ל עולה דבאמת כל עניין תפילה זו היה מדין נדר שהותר מקצתו, גם לרש"י על זמן התפילה אחר מלחמת סיחון ועוג, וגם לפי ביאור האור החיים דמזה רצה גם לבטל הגזירה על כל דור המדבר. רק דבאמת א"א לב' ביאורים אלו לילך יחדיו, דהרי לרש"י היה התפילה אחר מלחמת סיחון ועוג, וכבר התקימה הגזירה על דור המדבר שכבר רובם מתו, וא"א שלדעה זו חשב משה לבטל גם הגזירה על דור המדבר.

ומה שיוכלו לטעון לפי שיטת רש"י למה על עצמו התחנן ועליהם לא, יש לומר דאצלם לא מצא פתח זה של נדר שהותר מקצתו ולכך עליהם לא התחנן, ומשא"כ על עצמו שכן מצא פתח זה.

מ"מ לפי ב' הביאורים עולה דעניין תפילתו של משה היה מדין נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ואולי ע"פ זה יש לתרץ הקושיות הנ"ל, דלכך הביא משה כל עניין חנוניו אל הקב"ה כאן בתורה, כדי לגלות ולומר לישראל שיש פתח זה גבי נדרים, דנדר הותר מקצתו הותר כולו, וממילא לכל גזירה יש לחפש איזה פתח לבטלו ולא להתייאש מן הדבר.

ולכך אמר בעת ההוא כפי שביארו ברש"י והאור החיים כל אחד לפי דרכו. ולכן גם ניהא מה רצה משה כמה שאמר אתה החילות להראות את עבדך, דהחילות הוא מלשון מחילת הנדר והיתרו, וכפי שהזכיר שם באור החיים הק', והיינו דהיות והתחיל הקב"ה להראות לו את ארץ סיחון ועוג אחר שהראה את גודלו ואת ידו החזקה במלחמה עמם, ממילא לכך ביקשו שיתיר כל הנדר.

רק משום דשם זכיינו היה בזה שזכה לראות את ארצם אבל לא בא עדיין לדור שם, דהרי הוא המשיך עם ישראל בדרכם עד שמת, לכך כשביקש על כניסתו לארץ גם ביקש הדבר רק כדי לראות את הארץ הטובה, אבל באמת לא היה משה מסתפק בלראות את הארץ אלא רצה ליכנס ולדור בה ולקיים מצוות התלויות בה, רק שבבקשתו הוא נצמד לדבר שבו הותר מקצת הנדר, וחשב שבכך יזכה לבטל כל הנדר גם לגבי יישוב הארץ ממש.

אבל דהקב"ה על אף שהוא מקיים מצוותיו וצריך היה לבטל כל הנדר, מ"מ ענה לו דעל אף שלגבי ראיית כל הארץ מוכרח הוא לבטל כל הנדר להראות לו כל הארץ, וכפי שהראהו את ארץ סיחון ועוג, מ"מ יבטל הנדר רק לגבי חלק הראייה ולכך אמר לו וראה בעיניך כי לא תעבור את הירדן הזה.

אך א"כ עדיין יקשה איך חילק הקב"ה הנדר לכמה חלקים, הרי אם הותר הנדר במקצתו היה לו לבטל כולו בכל הנדר ממש, ולמה לא נתנו לעבור גם את הירדן.

וצריך לומר דבאמת מה שיראה משה את ארץ ישראל לא גזר עליו הקב"ה כלל שלא

יראה, רק דמשה חשב שאם אמר לו הקב"ה שלא יזכה ליכנס לארץ ממילא גם לא יראה אותה, ועל כן חשב שבראייה לבד יוכל לבטל הנדר, ועל זה אמר לו הקב"ה וראה בעיניך והיינו שכלל על זה לא גזרתי עליך, ולכך גם יכלת לראות את ארץ סיחון ועוג וגם ארץ ישראל תראה, וכל זה למה כי הגזירה היתה רק שלא תעבור את הירדן, וגזירה זו לא הותר כלל מקצתו ולכך ודאי אין להתיר כולה.

ולפי הנ"ל ניהא גם למה אמר לו הקב"ה רב לך, דזה היה כוונת הקב"ה לומר למשה, רב לך אל תרבה את הגזירה שאמרת לך ואל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שאל תוסיף להרבות הגזירה גם על לראות הארץ וממילא להביא מכך היתר לכל הנדר בדרך של נדר שהותר מקצתו, דבאמת לראות ראה בעיניך ולא היה בזה גזירה כלל, והגזירה היתה רק כי לא תעבור את הירדן הזה, וזה כלל לא הותר מקצתו.

ומה דאמר לו הקב"ה וראה 'בעיניך' דווקא, כוונתו לומר דבעיניך יכול אתה לראות, והיינו מלמעלה וכפי שהראהו הקב"ה את הארץ, אבל לראות הארץ בהיותו על אדמתה זה לא יוכל כי לא תעבור את הירדן הזה.

רק דעדיין צריך ביאור בכל העניין, דהרי למעשה בארץ סיחון ועוג לא רק בראייה ראה משה את אדמתה אלא גם היה בה באדמתה ממש ואפי' חילק הארץ לבני גד וראובן וחצי שבט המנשה, ובפ' חקת (במדבר כ, יב) לשון הגזירה של הקב"ה למשה היה 'לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם, ואם גם ארץ סיחון ועוג הם חלק מן הארץ הרי כן הותר

מקצת נדר זה והדרא הקושיא לדוכתא למה לא הותר כולו.

וצריך לומר דזה הדגיש הקב"ה בדבריו כי לא תעבור את הירדן הזה, לומר לו דגזירה לא היתה כלל על ארץ סיחון ועוג, דהגזירה היתה רק על הארץ אשר נתתי להם מכבר, וזה אינו כולל ארץ סיחון ועוג שניתן להם רק עכשיו, וממילא הגזירה היתה רק על שלא יעבור את הירדן לארץ שכבר ניתן להם, וממילא עדיין לא הותר אפי' מקצת הנדר ולכך לא הותר כולו.

וצו את יהושע וחזקה ואמצוהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה (ג, כח). צריך ביאור מה רצה הכתוב לומר בצו זה ליהושע, דאיזה צווי אמר כאן משה ליהושע, וגם למאי בעינן לחזקו. עוד צריך ביאור למאי חזר הכתוב לומר דהוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה, הרי כבר קודם אמרנו דמשה ראה את הארץ, ולמאי חזר על זה הכתוב כאן שוב.

ואולי יש לומר דהיה חושש יהושע להכניסם לארץ ולעשות דבר זה שמשה רבו כ"כ רצה בו, ובפרט שרצונו של משה לא היה רצון עצמי סתם, אלא שרצה להביא בזה לתיקון השלם, והבין יהושע שבזה שמשה לא יכנס יהיו שם הרבה מכשולות, ולכך אמר הקב"ה למשה צו את יהושע צו לשון זירוז וכדביאר ברש"י פ' צו (ויקרא ו, א) דצו לשון זירוז, דאמר הקב"ה למשה לזרוז ולחזקו בדבר זה, שכן ילך ויכניסם לארץ, ושאיין לו לירא מן הדבר, הגם דלא יהא בכניסתו לארץ תיקון השלם כפי שהיה אם משה רבו היה מכניסם לארץ, וחשש זה אין כאן משום שהוא ינחיל אותם את

הארץ אשר תראה, והיינו דבזה שמשח
ראה את הארץ כבר היה בזה לתקן הרבה
מן המכשולות שהיו יכולים להיות שם,
וממילא אין לו ממה לירא ויש לו להזדרז
ולהכניסם לארץ.

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

**שלוחה בזה להוד כבוד קדושת מרן אדונינו ורבינו שליט"א
לרגל שמחת נישואי נכדו הבחור החתן
ר' יוסף מאיר בן לבנו הרה"צ ר' זלמן לייב רב דקהילתינו בכרכפלד
עב"ג**

**בת כ"ק מרן האדמו"ר מזוועהיל שליט"א
חתן כ"ק מרן האדמו"ר מסקווירא שליט"א**

יהא רעוא מן קדם שמיא שיזכה רבינו לרוב תענוג ונחת דקדושה
מכל יוצאי חלציו בבריאות גופא ונהורא מעליא
וימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור
עדי ביאת משיח צדקינו במהרה בימינו
אמן

המברכים

מערכת חידושו של מקרא

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com